

คำวินิจฉัยของ นายประเสริฐ นาสกุล ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๑/๒๕๕๓

วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๓

เรื่อง การจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ (กรณี นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา ที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี)

ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีคำร้องเป็นหนังสือ ที่ ปช. ๐๐๐๒.๐๑/๔๑๑๕ ลงวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๒ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ความว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการประชุมครั้งที่ ๔๗/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ มีมติเป็นเอกฉันท์ว่า นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา ที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ข้าราชการการเมือง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ด้วย

ข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณา

(๑) รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ (๕) วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่ง และวรรคสอง บัญญัติว่า..... ให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบ ซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย

มาตรา ๒๕๒ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว คือ (๑) ภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง (๒) ภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง และ (๓) ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี

มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้... ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ ... และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง และวรรคสอง บัญญัติว่า.... ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป...

มาตรา ๓๑๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

(๒) ผู้ถูกร้อง/นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา ไม่ยื่นบัญชี ฯลฯ กรณีเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งครบหนึ่งปี สำนักงาน ป.ป.ช. ได้ดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อพิสูจน์เจตนาของผู้ถูกร้องในกรณีไม่ยื่นบัญชี ฯลฯ โดยมีหนังสือแจ้งให้ทราบและชี้แจงข้อเท็จจริงในกรณีดังกล่าวรวม ๔ ครั้ง คือ เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๑ ซึ่งผู้ถูกร้องได้รับหนังสือนี้แล้ว และประสานงานกับเจ้าหน้าที่สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้รับแจ้งว่า จะยื่นหรือไม่ยื่นก็ได้ เพราะเป็นช่วงคาบเกี่ยวระหว่างรัฐธรรมนูญฉบับก่อนกับฉบับปัจจุบัน ประกอบกับผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาจังหวัดนครสวรรค์ด้วย ได้รับการชี้แจงในลักษณะเดียวกัน จึงเชื่อว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ (๕) และ (๖) คงมีเจตนารมณ์เหมือนกัน หากจำเป็นจะต้องยื่นก็พร้อมที่จะยื่นภายใน ๓๐ วัน ต่อมาสำนักงาน ป.ป.ช. มีหนังสือลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ แจ้งผู้ถูกร้องทราบและชี้แจงข้อเท็จจริงอีก ผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ แจ้งว่า อยู่ในระหว่างรวบรวมเอกสารและจะดำเนินการโดยด่วน แต่เมื่อสำนักงาน ป.ป.ช. มีหนังสือลงวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๒ และวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ผู้ถูกร้องไม่ติดต่อชี้แจงข้อเท็จจริง และไม่ยื่นบัญชี ฯลฯ พร้อมเอกสารประกอบ

(๓) คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่า ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๓๓๐/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๐ เป็นข้าราชการการเมืองตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ (๑๐) และพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๐ พร้อมผู้สั่งแต่งตั้งตาม มาตรา ๑๐ (๔) นั้น ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ พร้อมเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยต้องยื่นบัญชี ฯลฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งภายในวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ กรณีพ้นจากตำแหน่งภายในวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และกรณีที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้วหนึ่งปี ภายในวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ เนื่องจากคณะรัฐมนตรีที่ได้รับการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อนสิ้นสภาพไป แต่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา ๓๑๗ ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้น จึงต้องถือเอาวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ คือ วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ เป็นวันที่คณะรัฐมนตรีเริ่มเข้าดำรงตำแหน่ง สำหรับข้าราชการการเมืองตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ (๑๐) นั้น ต้องพ้นจากตำแหน่ง เมื่อนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีผู้สั่งแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๐ (๔) ด้วย

แต่เมื่อนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีผู้แต่งตั้งได้พ้นจากตำแหน่งไปตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อน และรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันให้คณะรัฐมนตรีที่ดำรงตำแหน่งในวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คือ วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญนี้ ย่อมถือว่า ข้าราชการการเมืองดังกล่าว ซึ่งรวมถึงผู้ถูกร้องเริ่มเข้าดำรงตำแหน่งตามคณะรัฐมนตรีด้วย เมื่อปรากฏว่า ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชี ๗๗ ภายในเวลาดังกล่าว และสำนักงาน ป.ป.ช. ดำเนินการตามขั้นตอนเมื่อพิสูจน์เจตนาของผู้ถูกร้อง กรณีไม่ยื่นบัญชี ๗๗ แล้ว ผู้ถูกร้องไม่ติดต่อหรือยื่นบัญชี ๗๗ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และ มาตรา ๒๕๒ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชี ๗๗ และเสนอเรื่องให้ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไปตามมาตรา ๒๕๕

(๔) ศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณาฟังคำแถลงของผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ ผู้ถูกร้องแถลงต่อศาลมีข้อความสรุปได้ว่าได้รับหนังสือแจ้งให้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินและเอกสารประกอบแล้ว ได้มีการติดต่อกับสำนักงาน ป.ป.ช. ขอยายระยะเวลายื่นออกไป การไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินคงไม่ได้เจตนา แต่เหตุผลที่ไม่ยื่นเพราะเกรงว่า จะเกิดปัญหาในภายหลัง เกี่ยวกับความคลาดเคลื่อนในเรื่องของทรัพย์สินและหนี้สิน อีกประการหนึ่ง ผู้ถูกร้องคิดว่า จะต้องกอบกู้ สถานภาพของผู้ถูกร้องอีกหลายปี ถ้าจะต้องถูกห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระยะเวลาหนึ่ง คงเป็นเรื่องที่จะต้องรับสภาพ จึงเป็นเหตุผลที่ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสาร ประกอบ ส่วนผู้แทนสำนักงาน ป.ป.ช. คงยืนยันข้อเท็จจริงและความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

โดยที่พยานหลักฐานที่ศาลรัฐธรรมนูญได้รับมีเพียงพอที่จะวินิจฉัยคำร้องนี้ได้แล้ว ไม่จำเป็นต้อง แสวงหาพยานหลักฐานอื่นได้อีก

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ มาตรา ๒๕๒ มาตรา ๒๕๕ มาตรา ๓๑๗ และมาตรา ๓๓๑
๒. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๑๑๕
๓. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ (๑๐) และ มาตรา ๑๐ (๔)

ปัญหาที่ต้องพิจารณา

๑. ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาคำร้องนี้หรือไม่
๒. นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสาร ประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือไม่

คำวินิจฉัย

ปัญหาแรก เนื่องจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เสนอเรื่อง นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา ที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ข้าราชการการเมือง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ หรือไม่ ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคสอง ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยได้

ปัญหาที่สอง โดยที่ปรากฏข้อเท็จจริงเห็นว่า ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๓๓๐/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๔๐ เป็นข้าราชการการเมือง ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ (๑๐) และพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๐ พร้อมนายรัฐมนตรีและรัฐมนตรีผู้สั่งแต่งตั้งตามมาตรา ๑๐ (๔) จึงมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมาของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้า รวม ๓ ครั้ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ แต่ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ในคราวประชุมครั้งที่ ๔๗/๒๕๔๒ เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๒ มีมติเป็นเอกฉันท์ว่า นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ด้วย

พิจารณาคำแถลงของผู้ถูกร้องจากการออกนั่งพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ เห็นว่า คำแถลงของผู้ถูกร้องไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะรับฟังเป็นข้อแก้ตัวว่า ผู้ถูกร้องไม่จงใจจะไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ มาตรา ๒๕๒ และมาตรา ๒๕๕

นายประเสริฐ นาสกุล
ประธานศาลรัฐธรรมนูญ